

Viešoji konsultacija

Prekybos žmonėmis prevencija

Tarptautinė darbo organizacija 2012 m. birželio mėn. ataskaitoje nurodė, kad pasaulyje yra išnaudojama mažiausiai 20,9 mln. žmonių, iš jų – 5,5 mln. vaikai. 2005 m. gegužės mėn. ataskaitoje ši organizacija nurodė pasaulyje esant ne mažiau kaip 12,3 mln. išnaudojamų žmonių. Daugėja ne tik išnaudojamų žmonių. Nerimą kelia ir didėjantis nusikaltėlių pelnas iš prekybos žmonėmis ir parduotų žmonių išnaudojimo. Įvairiose ataskaitose nurodoma, kad nusikaltėlių pajamos siekia dešimtis milijardų JAV dolerių per metus, – tai antras pagal pelną nusikaltimas po prekybos narkotikais.

Žmonės parduodami ir valstybių viduje, ir išvežami bei parduodami kitose valstybėse. Parduodamos ne tik moterys ir mergaitės – parduodami ir vyrai, berniukai. Pastaruoju metu pagrindinė parduotų suaugusių asmenų ir vaikų išnaudojimo forma yra vertimas daryti nusikaltimus, ypač vogti iš parduotuvių. Analizuojant išnaudojimą pagal lytis, akivaizdu, kad moterys ir mergaitės dažniau parduodamos seksualiniam išnaudojimui, vyrai – priverstiniam darbui.

Remiantis Europos statistikos tarnybos ataskaita dėl prekybos žmonėmis 2010–2012 m., Europos Sąjungoje šiuo laikotarpiu buvo nustatyti 244 lietuviai, nukentėję nuo prekybos žmonėmis, iš jų 50 – Lietuvoje, kiti – užsienio valstybėse: Didžiojoje Britanijoje – 146, Nyderlanduose – 22, Vokietijoje – 16 ir po mažiau negu 5 – Prancūzijoje, Airijoje, Graikijoje, Danijoje ir Liuksemburge.

Lietuviai nuo prekybos žmonėmis dažniausiai nukenčia dėl šių priežasčių:

- ✓ Vyrai ir moterys tiki „geradariais“ ir kad jiems nenukens nieko bloga.
- ✓ Vyrai ir moterys darbo pasiūlymus priima netikrindami informacijos apie darbo pobūdį ir siūlantį darbą asmenį: ar iš tiesų tokia įmonė įregistruota, ar siūlantis darbą asmuo pateikė tikrus savo duomenis, ar siūlomos sąlygos toje valstybėje gali būti realiai taikomos kitos valstybės piliečiui, nemokančiam užsienio kalbų ir neturinčiam aukštos kvalifikacijos, taip pat neprašo ar neskaito (nesupranta) darbo sutarties ir pan.
- ✓ Vyrai, moterys ir vaikai sutinka prekeivių žmonėmis naudai vogti iš parduotuvių, naiviai tikėdami, kad niekas nesužinos, tai reikės daryti tik vieną kartą ar tiek, kiek jie patys norės, ir už tai gaus sutartą atlygį.
- ✓ Dažniausiai moterys priima vyro, su kuriuo ką tik susipažino, pasiūlymą vykti į kelionę, varžybas ar gyventi į kitą valstybę, neišsiaiškinusios, kas tas asmuo yra iš tikrųjų, ar tai tas asmuo, kuriuo jis prisistatė, į kelionę išvažiuoja neturėdamos pinigų, vyksta dirbti nemokėdamos kalbų, neturėdamos net profesinio išsilavinimo, turi protinę ar fizinę negalią ir pan.
- ✓ Dažniausiai moterys priima pasiūlymus ištekti už trečiųjų valstybių piliečių už atlygį, naiviai tikėdamos, kad nebus išnaudojamos, gaus atlygį ir bus paprasta pabėgti nuo tokio jaunikio ar jį vėliau suradus anuliuoti santuoką.

Stiprindamas kovą su prekyba žmonėmis, Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos organizavo prevencines priemones apskričių vyriausiuosiuose policijos komisariatuose, tęstinius viešosios policijos pareigūnų mokymus prekybos žmonėmis klausimais. Teritorinių policijos įstaigų pareigūnai,

vykdydami šviečiamąją veiklą, lankėsi mokymo įstaigose ir vaikų globos namuose, organizavo susitikimus-diskusijas su jaunimu, kuriuose aiškino, kaip apsisaugoti nuo nusikalstamų veikų ir netapti prekybos žmonėmis auka. Globos namų socializacijos centrų auklėtiniams kartu su socialiniais partneriais buvo suorganizuoti seminarai, skirti pirminiams savisaugos įgūdžiams lavinti. Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos dalyvauja Europolo ir Interpolo rengiamose priemonėse, skirtose kovoti su prekyba žmonėmis.

Vidaus reikalų ministerija dalyvauja Baltijos jūros valstybių tarybos darbo grupės kovai su prekyba žmonėmis veikloje, Europos Sąjungos valstybių narių nacionalinių pranešėjų apie prekybą žmonėmis veikloje, organizuoja ir įgyvendina bendras priemones su Lietuvos ir kitų valstybių atsakingomis institucijomis bei įstaigomis.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija remia veiklas, susijusias su visuomenės informavimu ir švietimu, bendruomenių ir visuomenės pilietiškumo skatinimu, glaudžiu tarpžinybinių institucijų bendradarbiavimu prekybos žmonėmis prevencijos ir kontrolės srityje, socialinį darbą dirbančių ir kitų specialistų, kuriems tenka ar gali tekti bendrauti su prekybos žmonėmis aukomis, švietimu.

Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos organizavo kvalifikacijos tobulinimo kursus „Kova su prekyba žmonėmis“, kurių tikslas – suteikti specialių įgūdžių pareigūnams, atliekantiems patikrinimus kertant valstybės sieną, kad jie galėtų efektyviai užkirsti kelią prekybai žmonėmis, nustatyti prekybos žmonėmis aukas ir nurodyti joms, kur teikiama reikiama pagalba.

Prekybos žmonėmis prevencijai ir ypač bendruomenių švietimui skirtas priemonės aktyviai vykdo keletas savivaldybių.

Prie prekybos žmonėmis prevencijos prisideda ir nevyriausybinės organizacijos: Lietuvos Caritas, Dingusių žmonių šeimų paramos centras, Klaipėdos socialinės ir psichologinės pagalbos centras, asociacija Vyrų krizių centras, ŽIV ir AIDS paveiktų moterų bei jų artimųjų asociacija ir kt.

Nors įgyvendinama daug prevencijos priemonių, prekybos žmonėmis aukų skaičius nuolat didėja. Tai rodo, kad visuomenė dar nepakankamai įvertina šio nusikaltimo pavojingumą ir mastą. Siekiant atkreipti visuomenės dėmesį į šį pavojingą reiškinį ir paskatinti ją bendradarbiauti, skelbiama konsultacija, skirta prekybos žmonėmis prevencijai.

Laukiama visuomenės nuomonės šiais klausimais: Kokie asmenys yra pažeidžiamiausi pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietą? Kokių papildomų prevencijos priemonių galėtų imtis valstybės institucijos ir savivaldybės? Kaip pati visuomenė (pavieniai piliečiai, bendruomenės, nevyriausybinės organizacijos) galėtų prisidėti prie prekybos žmonėmis prevencijos?